

Ljubljana, 04. 06. 2020

13. dopisna seja in 2. redna seja RSK za ginekologijo in porodništvo:

Izvajanje nenujnih zdravstvenih storitev na področju ginekologije in porodništva

V skladu z dopisom Ministrstva za zdravje št. 0130-42/2020/1 z dne 15. 04. 2020 Razširjeni strokovni kolegij za ginekologijo in porodništvo (RSK GP) v soglasju z glavnim koordinatorjem in regijskimi koordinatorji v času epidemije COVID-19 predlaga uvajanje ginekoloških kurativnih pregledov in posegov ter preventivnih pregledov glede na oceno nujnosti obravnave v skladu z Navodili za sprejem in zdravstveno obravnavo pacientov z negativno epidemiološko anamnezo in brez znakov bolezni covid-19 (Številka: 0070-52/2020/11), ki jih je izdal minister za zdravje 29. 05. 2020 (<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZ/DOKUMENTI/Koronavirus/Navodila-za-sprejem-in-zdravstveno-obravnavo-pacientov-z-negativno-epidemiolosko-anamnezo-in-brez-znakov-bolezni-COVID-19-v2.pdf>). Pri tem je potrebno upoštevati priporočila o ukrepih za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV2 (<https://www.gov.si teme/koronavirus-sars-cov-2/za-izvajalce-zdravstvene-dejavnosti/>).

Med ukrepi za preprečevanje širjenja okužbe je tudi časovni razmik naročanja pacientk. Ta naj ne bi bil krajši od 20 minut. Čas naročanja je *lahko daljši* glede na vrsto in zahtevnost pregleda (npr. pregled nosečnice z morfologijo ploda). Pri vsakem pregledu upoštevamo 5 do 10 minut (odvisno od narave pregleda) za izvajanje ukrepov za preprečevanje širjenja okužbe (<https://www.gov.si teme/koronavirus-sars-cov-2/za-izvajalce-zdravstvene-dejavnosti/>).

Pregledi v nosečnosti in po porodu, porod

Preventivni pregledi **zdravih nosečnic brez povečanega tveganja za zaplete v nosečnosti** naj potekajo kot določa Pravilnik za izvajanje preventivnega zdravstvenega varstva na primarni ravni (*Uradni list RS, št. 19/98, 47/98, 26/00, 67/01, 33/02, 37/03, 117/04, 31/05, 83/07, 22/09, 17/15, 47/18, 57/18 in 57/18*) *z možnostjo določenih izjem (ni obvezno)*:

- Pregled v 16. tednu nosečnosti *lahko* poteka na daljavo s pomočjo telemedicine. Nosečnica dobi poročilo o izvidih rednih preiskav in nadaljnja navodila. Hkrati tudi poroča o svojem zdravstvenem stanju.
- Pregled v 24. tednu nosečnosti *lahko* poteka na daljavo s pomočjo telemedicine. Nosečnica dobi poročilo o izvidih rednih preiskav in nadaljnja navodila. Hkrati tudi poroča o svojem zdravstvenem stanju (meritvi arterijskega tlaka in telesne teže doma).
- Poporodni pregled pri zdravih nosečnicah brez zapletov v nosečnosti ali po porodu *lahko* opravimo na daljavo s pomočjo telemedicine.
- Pri pregledu v 37. tednu nosečnosti se opravi ultrazvočna preiskava z biometrijo ploda.

Za vse zgoraj omenjene izjeme storitev šifriramo v skladu z dopisom ZZSS z dne 31. 03. 2020 (Št. 179-5/2019-DI/17) do spremembe

(<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZ/DOKUMENTI/Koronavirus/105-MZ-sifriranje-gin-in-porod-v-casu-epidemije.pdf>).

Preprečevanje RhD aloimunizacije pri RhD negativnih nosečnicah poteka po navodilu z dne 18. 03. 2020:

- Odvzem krvi za določitev plodovega genotipa pri pregledu v 28. tednu nosečnosti in aplikacija anti-D imunoglobulinov po smernicah za preprečevanje RhD aloimunizacije pri RhD pozitivnem plodu.

Nosečnica prejme zloženko za spremljanje plodovega gibanja pri pregledu v 28. tednu nosečnosti in navodila s telefonsko številko, kjer dobi dodatne informacije, če jih potrebuje (vpišete v Google brskalnik »štetje plodovih gibov« za pdf zloženke, ki jo je objavil Zdravniški vestnik).

Nosečnici svetujemo cepljenje proti oslovškemu kašlju pri pregledu v 28. tednu nosečnosti, če je cepljenje možno v ambulanti, kjer je pregledana.

Izvide preiskav (krvne, serološke, urinske ali druge preiskave), ki prispejo z zamikom, mora pregledati ginekolog, ki je naročil preiskavo ali za to pooblaščen ginekolog. V primeru patološkega izvida mora ginekolog ustrezno ukrepati, pacientko obvestiti, jo seznaniti z nadaljnjimi postopki in napotitvami ter ji poslati kopije izvidov na pravilni naslov.

Nosečnice s kroničnimi boleznimi ali z povečanim tveganjem za zaplete med nosečnostjo ali porodom obravnavamo kot do sedaj.

Nosečnice s sumom ali ugotovljeno gestacijsko boleznijo ali ogroženostjo ploda obravnavamo kot do sedaj.

Presejanje in diagnostika kromosomopatij pri plodu poteka kot do sedaj.

Nosečnicam svetujemo, da v **primeru težav**, najprej pokličejo izbranega ginekologa ali urgentno ambulanto po telefonu. Ginekolog oceni razmere in glede na presojo določi mesto, način in čas pregleda.

Posebno pozornost je potrebno posvetiti pojavu **povečane anksioznosti in depresivnih stanj** pri nosečnicah. Priporočamo presejanje v skladu s priporočili za prepoznavanje ranljivih skupin žensk (*KRAJNC, Megie, VIDMAR ŠIMIC, Marijana, PREMUR-SRŠEN, Tanja, GLOBEVNIK VELIKONJA, Vislava. Priporočila za izvajanje presejalnih testov-projekt PODN. V: GLOBEVNIK VELIKONJA, Vislava (ur.). Prepoznavanje ranljivih skupin žensk v obporodnem obdobju: (priručnik za zdravstvene delavce). Ljubljana: Združenje za perinatalno medicino pri Slovenskem zdravniškem društvu. 2018, str. 163-181.*).

Edinburški vprašalnik je dostopen tudi na spletni strani NIJZ:

<https://anketa.nijz.si/mojepocutje>.

NIJZ je objavil kontaktne številke strokovnjakov s področja duševnega zdravja na povezavi:

<https://www.nijz.si/sl/strokovnjaki-s-podrocja-dusevnega-zdravja-v-casu-epidemije-koronavirusa-na-voljo-za-brezplacne>

ter seznam in kontakte psihologov in psihiatrov za pomoč nosečnicam in ženskam po porodu z motnjami v duševnem zdravju na povezavi:

<https://zdaj.net/poporodno-obdobje/dusevno-zdravje-po-porodu/>.

Testiranje nosečnic na SARS-CoV2 poteka po navodilu z dne 19. 03. 2020 (<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZ/DOKUMENTI/Koronavirus/Navodila-za-testiranje-nosecnic.pdf>).

Vsem nosečnicam je potrebno dati navodilo, da v **primeru pozitivnega testa na SARS-CoV2**, tudi če so asimptomatske, o tem takoj obvestijo izbranega ginekologa. Ustanove, ki imajo že organizirane COVID ambulante in imajo ob upoštevanju vseh varnostnih ukrepov možnost spremljati SARS-CoV2 pozitivne nosečnice, bodo te nosečnice spremljali sami. V nasprotnem primeru naj izbrani ginekolog osebno sporoči kontaktne podatke nosečnice v ambulanto za patološko nosečnost v UKC Ljubljana ali UKC Maribor, kjer bodo z nosečnico navezali stik in jo po presoji vodili na daljavo s pomočjo telemedicine ali s pregledi v COVID ambulanti ter se dogovorili za kraj in način poroda. Za oceno epidemioloških podatkov pri nosečnicah in vpliva virusa na nosečnost in plod v Sloveniji bomo zdravstvene podatke nosečnic in porodnic pozitivnih na SARS-CoV2 zbirali na enotnem zbirniku podatkov, ki ga bodo prejele vse porodnišnice po zaključeni oceni etičnosti s strani Komisije za medicinsko etiko RS.

Ginekološki pregledi

Predpisovanje in nadzor nad hormonsko kontracepcijo in nadomestno hormonsko terapijo poteka preko e-receptov na prošnjo opredeljenih bolnic po predhodnem pogovoru na daljavo do preklica.

Ponovno se izvajajo:

- vstavev, menjava ali odstranitev IUD in UZ kontrola lege IUD enkrat letno,
- obravnava bolnic z nizkorizičnim PAP izvidom: APC-N, PIL-NS,
- ultrazvočne kontrole rasti miomov, cist in drugih benignih sprememb genitalij,
- histeroskopski ambulantni pregledi,
- sledenje bolnic po zdravljenju raka dojk, ki se izvaja v okviru ginekološko-porodniških oddelkov,
- postopen pričetek delovanja Centrov za bolezni dojk, ki delujejo v okviru ginekološko-porodniških oddelkov.

Obravnava bolnic z visokorizičnim PAP izvidom: APC-VS, PIL-VS, vse žlezne spremembe in vse spremembe pri nosečnicah se obravnavajo kot do sedaj.

Bolnice s poškodbami rodil, okužbami rodil, patološkimi krvavitvami in bolečinami, se obravnavajo kot do sedaj.

Izvaja se preventivni programa ZORA v možnem deležu predvidenega letnega programa znotraj rednega delovnega časa. Druge možnosti za doseganje celotnega predvidenega letnega programa so v fazi dogovarjanja.

Pričetek in način izvajanja preventivnega programa DORA bo določilo Ministrstvo za zdravje z drugim dokumentom.

Pregledi reproduktivnega zdravja

Specialistične ambulante za neplodnost se izvajajo v celoti, prav tako napotitve iz primarnega nivoja.

Spermiogrami se lahko izvajajo v celoti. Zaželeno je, da pacienti vzorce prinesejo od doma.

Intrauterine inseminacije in postopki spodbujanja ovulacije se zaenkrat ne izvajajo, ker ne vemo, kako Covid 19 vpliva na nosečnost.

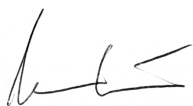
Urgentni postopki zunajtelesne oploditve se izvajajo, vendar je priporočilo ESHRE, da se zarodki zamrznejo. Stopnja nosečnosti na prenose svežih ali odmrznjenih zarodkov je bila v letu 2019 na Ginekološki kliniki UKC Ljubljana enaka, 33-34 %. Ta ukrep bo lahko odpravljen, glede na rezultate slovenske raziskave o prekuženosti populacije.

Shranjevanje genetskega materiala pri onkoloških pacietih se izvaja v celoti.

Napotitve za kirurško zdravljenje neplodnosti in benigne patologije rodil naj se vzpostavijo v celoti.

Pričela se je obravnava na Dnevnem centru za endometriozo, GK UKC Ljubljana. Napotitve iz primarnega in sekundarnega nivoja naj se ponovno vzpostavijo v celoti.

Priporočila za izvajanje ginekološko-porodniške dejavnosti se lahko spremenijo glede na epidemiološke razmere.

Predsednica RSK za ginekologijo in porodništvo

Doc. dr. Tanja Premru Sršen, dr. med.